

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Николай Венциславов Ников**

на тема

„ПРОАКТИВНИ СТРАТЕГИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА БИЗНЕСА С РЕЦИКЛИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ ”

за присъждане на образователна и научна степен **Доктор**

по научната специалност *Икономика и управление (индустрия) (стопанско управление)*,
професионално направление 3.7. Администрация и управление,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Изготвил становището: **доц. д-р Катинка Иванова Михова**,
преподавател по *Екомениджмънт, Икономика и управление на опазването на околната
среда, Екологична политика* в Лесотехническия университет - София
и с научни специалности *Екология и опазване на екосистемите (доктор)* и
Икономика и управление (доцент)

Настоящото становище е изготвено в изпълнение на решение на Научното жури,
сформирано със Заповед № 702/07.03.2018 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ -
Благоевград.

Николай Ников разработва дисертационния си труд като докторант редовна форма на
обучение с научен ръководител доц. д-р Кирил Палешутски в катедра „Мениджмънт и
маркетинг“ при Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

I. Обща характеристика на дисертационния труд и актуалност

Представеният дисертационен труд съдържа 209 стр. текст, включително 11 таблици
(номерация до 13), 35 фигури, а има и няколко таблици и фигури, които не са номерирани.
Дисертацията е разработена в увод, три глави и заключение. Включени са списък на
използваните съкращения и едно приложение – анкетата, проведена сред представители
на бизнеса. Част от дисертационния труд е и номериран списък с литературни източници
под заглавието Библиография с 170 източника - 44 на български език, 126 на английски

език, които включват книги, учебници, научна периодика, статии от ежедневници, нормативни документи и 5 интернет страници.

В университетите и научните организации в България вече има защитени и разработвани дисертации за отпадъците – в различни научни специалности и от различна изследователска посока. Въпреки това, обвързването на управлението на отпадъците с концепцията за кръговата икономика и проактивни стратегии, е област, която заслужава „дисертационно внимание“ и има своята актуалност.

II. Оценка и приноси

Представеният дисертационен труд на Николай Ников на тема „Проактивни стратегии за управление на бизнеса с рециклиране на отпадъци“ има добра структура и баланс на отделните части. Използваните в текста източници са цитирани по избрания от дисертанта начин – в бележка под линия.

Уводът представя основните насоки, формулираните задачи са три, докато в хода на разработката изпълнените са повече. Формулираните цел и теза покриват в голяма степен темата на дисертационния труд, но считам, че има известно отклонение. Избраните методи на работа отговарят на целите на дисертацията.

В първа глава са застъпени основни концепции като устойчиво развитие и кръгова икономика в тяхното многообразие и различни авторски и институционални определения, постановки, стъпки за постигане в достатъчен обем. Представянето на ситуацията в България е сравнително балансирано – обобщени статистически данни от НСИ за отпадъци, систематизирано представяне на планове и програми. SWOT анализът звучи добре, но обосновката за неговото формулиране отсъства.

Във втора глава са представени добри практики по управление на отпадъците, както и стратегии и инструменти, от Швеция, Дания и Австрия. Изходните материали на информация са много добри, представянето е обширно. Систематизация и сравнение на трите системи е направено в табличен вид (но не е анализ), което е много добра

илюстрация. Ако таблицата беше разположена в позиция *Landscape*, щеше да осигури по-добро възприемане. Материалът в тази глава е богат и за други сравнителни анализи.

В трета глава е представено собствено проучване на нагласите на бизнеса в България за проактивни бизнес стратегии, свързани с рециклирането на отпадъците, което има своето добро място в дисертацията. Обобщенията по отделните въпроси са направени и коментирани, но допитването дава възможност за повече обобщения и интерпретации – по вид бизнес, по нагласи, бариери и т.н., каквито дисертантът пропуска да направи.

Точки 4 и 5 от трета глава съдържат много разумни обобщения, идеи, стратегии – някои подплатени с доказателства, други – по презумпция. И двете подглави биха спечелили от систематизация на обобщения, предизвикателства, възможности, препоръки (по преценка на автора).

Авторефератът отразява същността на дисертационния труд и дава ясна представа за структурата, съдържанието, основните цел и задачи, ключови обобщения от вторичното проучване, както и резултатите от проведеното собствено проучване на базата на допитване до представители на бизнеса.

Дисертантът самооценява четири приноса в дисертационния труд. От една страна приветствам, че отсъства многословие при формулиране на приноси, което е честа практика. От друга страна считам, че посочените под № 1 и 2 би трябвало да доуточнят, че са на базата на вторично проучване, а посоченият под № 4 – да остане фокусът върху стратегии, бизнес, управление, а „препоръки за развитие на рециклирането“ да отпадне поради риск от смесване с технологична насоченост, което не е обект на дисертацията.

Посочени са три самостоятелни публикации по темата на дисертацията, две от които *on-line* достъпни. По този показател изискванията за ОНС „доктор“ са изпълнени.

III. Критични бележки, въпроси и препоръки

Представеният дисертационен труд на Николай Ников включва широк кръг въпроси – от най-общи концепции и стратегии до конкретно собствено анкетно проучване и неговото анализиране. В хода на изложението се наблюдават някои несъответствия и пропуски като:

- В текста е възприет начин на цитиране под линия, но не всички посочени там източници присъстват в библиографията. Наблюдава се и обратното – посочени в библиографията източници не са използвани в текста. Списъкът *Библиография* е твърде амбициозен – с изключително много авторитетни и значими публикации (много от които не са достъпни *on-line*, а намирането им в България като книги и списания е под въпрос). Този списък би могло да се редуцира, за да се получи необходимото съответствие на цитирането в текста и в приложения списък в края на дисертацията;

- Отсъствието в текста на имената на авторите или институциите, които представят идеи, обобщения, систематизации, **обезличава техния принос**. Например, на стр. 16 пише „Освен тези дефиниции, кръговата икономика често се описва и като „рамка за мислене”, с индекс 15, който посочва под линия публикацията *Economics of Natural Resources and the Environment. Johns Hopkins University Press. 1989*. А авторите **David W. Pearce** и **R. Kerry Turner** са изявени преподаватели и учени в областта на икономика на околната среда, **първи** въвели термина **circular economy** (кръгова икономика) през 1989 г. и развили концепцията, но това не се споменава в текста на дисертацията. Подобна е ситуацията и с представянето на една интересна формулировка на стратегиите като пасивни и реактивни (стр. 29-32) и статията от 2015 г. „*Evolution of waste management strategies in industries: from passive to proactive*“ с автори *Terefe, H., Temesgen Gashaw, T. and Warkineh, B.*, както и други.

- Точка „3.4. Ползи и предизвикателства пред българския бизнес от въвеждането на кръговата икономика“ от дисертационния труд съдържа абзаци с есеистичен характер, а на места в текста се употребява първо лице, което е неприемливо за труд с научна насоченост.

- В т. „3.5. Препоръки за въвеждането на проактивни стратегии за бизнеса с рециклирането на отпадъци“ са включени различни препоръки за България, но те не се обвързват с резултатите от проучването сред бизнеса. **Въпрос:** Как резултатите от направеното от дисертанта допитване могат да послужат за формулиране на насоки за проактивни стратегии за управление на бизнеса с рециклиране на отпадъци в България?

IV. Заключение

Представеният дисертационен труд на Николай Ников на тема „Проактивни стратегии за управление на бизнеса с рециклиране на отпадъци” има завършен вид с балансирано съдържание на вторично и собствено проучване. Обобщенията са систематизирани, илюстрирани с таблици и фигури. Разработката показва достигане на целите на докторантурата в образователна и научна насока.

В заключение считам, че представеният за защита дисертационен труд притежава необходимите качества и съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. В съответствие с това изразявам своето положително становище и предлагам на почитаемото Научно жури да вземе решение за присъждане на Николай Венциславов Ников образователната и научна степен “доктор” по научната специалност *Икономика и управление (индустрия) (стопанско управление)*, професионално направление 3.7. Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

Април 2018 г.

Член на Научното жури:

Доц. д-р Катинка Михова